ଷୋଡଶ ପରିଚ୍ଛେଦ

ଟାଙ୍ଗୀ ମାଉସୀ :

ଆଜି ସ୍ନାନ ପୂର୍ଣ୍ଣିମା , ଜ୍ୟେଷ୍ଠମାସିଆ ଦିନ, ଭାରୀ ଖରା, ମହାପ୍ରଭୁ ଅଣସରକୁ ଯାଇଛନ୍ତି , ଭାରୀ ଗୁଳୁଗୁଳି । ଆଜକୁ ଅଢ଼େଇ ମାସ ହେଲା ଟୋପାଏ ପାଣି ଦେଖିବାକୁ, ନାହିଁ । ପବନ ଗୁମସୁମ କରି ରହିଅଛି, ଖୁଣ୍ଟା ଗଛଗୁଡାକ ଜଗନ୍ନାଥ ମହାପ୍ରଭୁଙ୍କ ଆଗରେ ଗରୁଡଖମ୍ବ ପରି ଛିଡା ହୋଇଅଛନ୍ତି । ଆଉ ଗଛ ଥାଉ, ଅଶତ୍ଥପତ୍ର ଗୋଟିଏ ମଧ ଖସ କରିବାକୁ ନାହିଁ । ଦାଣ୍ଡ ବାଲିଗୁଡାକରେ ମୁଠାଏ ଧାନ ପକାଇ ଦେଲେ ଚଡଚଡ କରି ଖଇ ଫୁଟିଯିବ । ଗାଆଁର ବୁଲା କଳୀତିଳକୀ କୁତୀଟା ପୋଖରୀପଙ୍କରେ ପଡି ଲଟଲଟ ହେଉଅଛି, ଆଉ ଡେଙ୍ଗେ ଜିଭଟା କାଢ଼ିପକାଇ ଧକାଉ ଅଛି । ପାଣିକି ଯାଉ ନାହିଁ। ପାଣିଗୁଡାକ ତାତିଯାଇଛି ନା କ'ଣ ? ପଡିଆରେ ଗୋଟାଏ ମଧ ଗୋରୁ ବାଛୁରୀ ନାହାନ୍ତି ; ଗଛମୂଳରେ ଶୋଇପଡି ବୈଷ୍ଣବମାନେ ମାଳ ଝୁଲି ଧରି ହରିନାମ ଭଜିଲାପରି ଆଖି ବୁଜି ପାକୁଳି କରୁଅଛନ୍ତି । ଆକାଶରେ ଗୋଟିଏ କାଉ କୋଇଲି ଉଡିବାକୁ ନାହିଁ, ପତ୍ର ମଧରେ ଲୁଚି ଆଁ କରି ବସିଅଛନ୍ତି । ମୁଣ୍ଡଫଟା ଖରା; ଦିନ ତିନିପ୍ରହର ଗଡିଲାଣି; ତଥାପି ଆକାଶରୁ ନିଆଁ ଛିଡୁଛି ।

ହୁଁ ମେରା ଭାଇରେ ହୁଂ ହୁଁ
ଖବରଦାରିରେ ହୁଂ ହୁଁ
ଜୋର କରି ରେ ହୁଂ ହୁଁ ;
ଡାହାଣେ ଧର ରେ ହୁଂ ହୁଁ ;
ବାଁକୁ ଛାଡି ରେ ହୁଂ ହୁଁ ;
ଖଡପା ଖଡପା ଖଡପା -

ରତନପୁର ମୌଜା ଗୋହିରୀରେ ଗଡଡ ଡାକ ଶୁଭିଲା । ଆଗରେ ଗୋଟାଏ ଡୋଲି, ପଛଲାଗି ପାଞ୍ଚଟା ଭାର ଚାଲିଅଛି । ଡୋଲିଟା ଦଶିଆ

ଲୁଗାରେ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଢ଼ଙ୍କା । ଗ୍ରାମରେ ପୁରୁଷ ଲୋକ ପ୍ରାୟ କେହି ନାହାନ୍ତି । ବିଲବାଡି କାମ ନ ଥିବାରୁ ବାଘସିଂହ ଭାଇମାନଙ୍କ ସହିତ କେନ୍ଦ୍ରାପଡା ବଳଦେବଙ୍କ ସ୍ନାନଯାତ୍ରା ଦେଖିବାକୁ ଯାଇଅଛନ୍ତି । ଗାଁ ଏମୁଣ୍ଡ ସେମୁଣ୍ଡ ଚହଳ ପଡିଗଲା, ସୁଆରି ଅଇଲା, ସୁଆରି ଅଇଲା ବୁଢ଼ୀ ଦରବୁଢ଼ୀ, ମାଇକିନିଆମାନେ ଧଡ କରି କବାଟ ମେଲାଇଦେଇ ଗୋହିରୀକୁ ବାହାରିପଡିଲେ । ବୋହୂଗୁଡାକ କବାଟ ଦରଆଉଜା କରି ଫାଙ୍କବାଟେ ମୁହଁ ଗଳାଇ ନାକବସଣି କାଢ଼ିଦେଲେ । ଗାଁ ମାଇକିନିଆ ମଧ୍ୟରେ ଡୋଲ୍ୟାରୋହୀ ସମ୍ବନ୍ଧରେ ନାନା ତର୍କ ଉପସ୍ଥିତ ହେଲା । ପ୍ରଥମେ ଲିଙ୍ଗବିଚାର , ପରେ ବ୍ୟକ୍ତି ବିନିମୟ । କେହି କହିଲା; ନୂଆବୋହୂ କେହି କହିଲା ଜମାଦାର, କେହି କହିଲା ସାହାବ । ଜେମା ମା ଅକାଟ୍ୟ ଯୁକ୍ତି ଦେଖାଇ କହିଲା, ''ଆଜି ସ୍ନାନପୂର୍ଣ୍ଣମୀ , ଜମାଦାର ସାହାବ ଘରକୁ ପରିବା ଭାର ନେଇଯାଉଅଛନ୍ତି ।'' ଡୋଲି ବାଘସିଂହ ଚଉରା ପାଖରେ ମୁହଁ ବୁଲାଇ ନ ଥିଲେ ଜେମା ମା ଅନୁମାନ ସିଦ୍ଧାନ୍ତରେ ପରିଣତ ହେବାର ଖୁବ୍ ସମ୍ଭାବନା ଥିଲା । ବେହେରାମାନେ ବାଘସିଂହ ଦୁଆରେ ଡୋଲିଟା ଗୁମ୍ କରି ଥୋଇଦେଇ ଗାମୁଛାରେ ମୁହଁ ବିଞ୍ଚିହେଲେ , ଗମଗମ ଦେହରୁ ଝାଳ ବହିଯାଉଅଛି । ବାଁ ହାତ ପାପୁଲିରେ ମୁହଁରୁ ପୋଷ ପୋଷ ଝାଳ ପୋଛିପକାଉଅଛନ୍ତି । ଭିତରକୁ ଖବର ଗଲା, ନୂଆବୋହୂ ମାଉସୀ ଆସିଅଛନ୍ତି । ଗଲା ମକର ମାସରେ ବାଘସିଂହଙ୍କ ପୁଅ ଚନ୍ଦ୍ରମଣି ଡାଳିଯୋଡା ଫତେସିଂହଙ୍କ ଝିଅକୁ ବିଭା ହୋଇଅଛନ୍ତି । ଏହି ଡୋଲି ଯେ ସଳଖେ ଡାଳିଯୋଡାରୁ ଅଇଲା, ବିନା ବ୍ୟାଖ୍ୟାରେ ବୁଝିବାକୁ ଗ୍ରାମର ବୁଦ୍ଧିମତୀ ସ୍ତ୍ରୀମାନଙ୍କ ପକ୍ଷରେ ଅଖଞ୍ଜ ହେଲା ନାହିଁ । ମାଣିକ ଭଣ୍ଡାରୁଣୀ ସାଆନ୍ତାଣୀମାନଙ୍କୁ ଖବର ଦେବାସକାଶେ ଭିତରକୁ ଧାଇଁଲା ।

ଆମ୍ଭମାନଙ୍କ ମାଣିକର ନାମ ଶୁଣିଥିବେ, ନଚେତ୍ ଶୁଣିବା ଆବଶ୍ୟକ । ଏହାକୁ ତୁଚ୍ଛା ଭଣ୍ଡାରୁଣୀଟିଏ ବୋଲି ଜାଣିବେ ନାହିଁ । ଏ ବୁଦ୍ଧିରେ , ମାମଲତରେ, ଗୁଣରେ ଅନେକ ପୁରୁଷଙ୍କ କାନ କାଟି ଛାଡିଦେଇପାରେ। ଗ୍ରାମର ସମସ୍ତ ଲୋକେ ଏହାକୁ ଡରିଥାନ୍ତି । ବୁଢ଼ୀ ଦରବୁଢ଼ୀ, ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଭାରି ଭାରି କଥାରେ ଏହାଠାରୁ ପରାମର୍ଶ ନେଇ

କାର୍ଯ୍ୟ କରନ୍ତି । ଗୁଣବିଦ୍ୟାରେ ଏହା ଆଗରେ କେହି ଛିଡାହୋଇପାରିବ ନାହିଁ। ଗାଁର କଅଁଳା ପିଲାଙ୍କୁ ଦୃଷ୍ଟିହେଲେ ଫୁଙ୍କି ଉଡାଇଦିଏ । ଧାଇପଣରେ ଖୁବ୍ ଟାଣ-ବୋହୂଝିଅ ଦେହକୁ ଲାଗିଲେ ଉଠିଆରି ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ପୁଆତି ପାଖଛଡା ହୁଏନାହିଁ । ମୂଳ ମୂଳିକା ମଧ ଢ଼େର୍ ଜଣା, ପର ଉପକାର କରିବାକୁ ଯେପରି ହୁମଯୁମ, ଉପରେ ପଡି କଜିଆ କରିବାକୁ ସେହିପରି ମଜବୁତ୍ । କଜିଆରେ ଲାଗିଅଛି ତ ସେଦିନ ଗାଧୁଆ ନ ହେଲା । କାହାରି ଦେହପା'କୁ ଲାଗିଲେ ତାହାକୁ ଯଦି ଦି'ପଦ କଅଁଳେଇ କହିଦେଇଅଛ, ନ ଖାଇ ନ ଶୋଇ ରାତିସାରା ବସି ଦେହରେ ହାତ ବୁଲାଉଥିବ । ବାହା-ପୁଆଣିରେ ଡାକ ନ ଡାକ ମାଣିକ ଉପସ୍ଥିତ , କହ ନ କହ ସବୁ କାମ କରିପକାଇବ । ମାଣିକ ନ ଜାଣେ, ଏମନ୍ତ କଥା ନାହିଁ । କଟକ କଥା, ସାହେବ ଘର କଥା, ପୁରୀ ଜଗନ୍ନାଥ ମନ୍ଦିର କଥା ଇତ୍ୟାଦି କଥାମାନ ଗ୍ରାମର ସ୍ତ୍ରୀଲୋକମାନେ ମାଣିକ ମୁହଁରୁ କେବଳ ଶୁଣିବାକୁ ପାଆନ୍ତି । ମାଛ ବିନା ପୋଖରୀ ଥାଇପାରେ; ମାତ୍ର ନିନ୍ଦୁକ ଛଡା ଗାଁ ନାହିଁ । କେହି କେହି କହନ୍ତି, ମାଣିକଟା ଡବଡବୀ, ମିଛେଇ, ଆଗତକହୀ, ଏହାର ତିନିପୁରୁଷରେ କେହି ଗାଁ ଡେଇଁ ନାହାନ୍ତି , କଟକ କଥା, ସାହେବ ଘର କଥା କାହୁଁ ଜାଣିଲା । ବାଘସିଂହ ଉଆସରେ ମାଣିକର ଭାରି ଖାତର । ସହସ୍ର ଥର କଥିତ, ଶଏ ଥର ଶ୍ରୁତ ରଜାପୁଅ, ମନ୍ତ୍ରୀପୁଅ , ସାଧବପୁଅ, କଟୁଆଳପୁଅ, ଚାରିଜଣ ମିଶି ବିଦେଶ ଯିବାକଥା, କଲରେଇ ଦେଇ କଥା, ନଈ ସେପାରି ମଙ୍ଗଳା କଥା ଇତ୍ୟାଦି କାହାଣୀମାନ ଶୁଣିବା ସକାଶେ ପ୍ରତିଦିନ ସନ୍ଧ୍ୟାବେଳେ ସାଆନ୍ତାଣୀମାନଙ୍କର ଡାକରା ଆସେ । ରାମ ରାବଣ ଯୁଦ୍ଧ କଥା ମାଣିକ ମୁହେଁ ମୁହେଁ କହିଯାଏ । ଯେ କଥା ପଚାର ସେଥିର ଜବାବ ନିଶ୍ଚୟ ପାଇବ; ମାତ୍ର ଗୋଟିଏ କଥା, ସେ ଯାହା କହିବ, ତୁମ୍ଭେ ସେଥିରେ ହୁଁ ଦେଇ ଯାଉଥିବ । ଯଦ୍ଁିବାଲ ନୁହେଁ ପରା, ଆଉ ଯାଅ କାହିଁ । ସେ କଥା ଯାଉ, 'ସ୍ବନାମା ରମଣୀ ଧନ୍ୟା ।' ମାଣିକକୁ ଗ୍ରାମରେ ସମସ୍ତେ ଭଲ ଜାଣନ୍ତି , ଆମ୍ଭମାନଙ୍କର ଚିହ୍ନାଦେବା ଅନାବଶ୍ୟକ ।

ଡୋଲି ମଝି ଦାଣ୍ଡରେ ଯାଉଥିବାବେଳେ ମାଣିକ ପଛରେ ଥିବା ଭଣ୍ଡାରୀ ସାଙ୍ଗରେ କଥାବାର୍ତ୍ତା କରି ଓଲଟା ବୁଝିଗଲା, ତାହା ବାଦ୍

ବାଘସିଂହଙ୍କ ଦାଣ୍ଡଦୁଆର ପାଟିକରି ଉଆସ ଭିତରକୁ ଧାଇଁଲା । ''ବଡ ସାଆନ୍ତାଣୀଏ ସାନ ସାଆନ୍ତାଣୀଏ , ମଝିଆଁ ସାଆନ୍ତାଣୀଏ , ଧାଇଁ ଆସନ୍ତୁ , କେଉଁଠାରେ ଅଛନ୍ତି ? ଡାଳିଯୋଡାରୁ ସମୁନ୍ଧୁଣୀଙ୍କ ସୁଆରି ଆସି ଓଳିଏ ହେଲା ଦାଣ୍ଡଦୁଆରେ ବସିଲାଣି । ସମୁନ୍ଧୁଣୀଙ୍କ ଆସିବା କଥା ମୁଁ ଚାରିଦିନ ହେଲା ଶୁଣଲିଣି, ଆପଣମାନଙ୍କୁ କହିବାକୁ ଭୁଲିଯାଇଅଛି । ସେ କାଲିଠାରୁ ଡାଳିଯୋଡାରୁ ବାହାରିଲେଣି, ମୁଁ କହୁଛି କହ, ଏତେ ଡେରି କ୍ୟାଁ ହେଲା ? ଡାଳିଯୋଡାରୁ ଆସିବା ବାଟ ପାଖରେ ଯେ ବଡ ପୋଖରୀଟିଏ ଅଛି,

ସେହିଠାରେ ଗାଧୁଆ ପାଧୁଆ କରିବା ବିଳମ୍ବ ହୋଇଗଲା । '' ବାଘସିଂହ ଘର ଚାରି ଯାଆ ଏକ ଜାଗାହୋଇ ପରସ୍ପର ମୁହଁ ଚୁହାଁଚୁହିଁ ହେଲେ । ସେଥିରେ ଅର୍ଥ ଅଭ୍ୟାଗତା ଅନାହୂତା ସମୁନ୍ଧୁଣୀ ସମ୍ବନ୍ଧରେ କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ନିରୂପଣ; ମାତ୍ର ମାଣିକ ଏକାବେଳେ ମୀମାଂସା କରିଦେଲା , '' ଶୀଘ୍ର ଯାଇ ସମୁନ୍ଧୁଣୀ ଙ୍କୁ ପାଛୋଟି ଆଣନ୍ତୁ ।''

ବାଘସିଂହଙ୍କ ଦାଣ୍ଡଦୁଆର କବାଟ ଫାଙ୍କରୁ ଫୁଲଗୁଣା ବସଣି ସହିତ ଦୁଇ ତିନିଗୋଟି ନାସିକା ଦୃଷ୍ଟ ହେଲା । ମାଉସୀ ଡୋଲିରୁ ଓହ୍ଲାଇ ପଡି ଗୁମ୍ ଗୁମ୍ କରି ଭିତରକୁ ପଶିଗଲେ । 'ସମୁନ୍ଧୁଣୀ ସମୁନ୍ଧୁଣୀ ' କହି ପୂର୍ବୋକ୍ତ ବସଣିଧାରିଣୀମାନଙ୍କୁ ପରସ୍ତେ କୁଣ୍ଢାଇଗଲେ । ଗୃହାଧିଷ୍ଠାତ୍ରୀ ସାଆନ୍ତାଣୀମାନେ ନୀରବରେ ହସି ହସି ସମୁନ୍ଧୁଣୀ ହାତଧରି ଭିତରକୁ ଘେନିଗଲେ। ସମୁନ୍ଧୁଣୀଙ୍କ ଅଭ୍ୟର୍ଥନା ବିଷୟରେ ମାଣିକର ଉଦ୍ଯୋଗ ଅନୁଷ୍ଠାନ ବେଶି । ସେ ଆଗେ ଆଗେ ଚଞ୍ଚଳ ଧାଇଁଯାଇ ବାଘସିଂହ ପହୁଡ ଘର ଆଗମେଲାରେ ଗୋଟିଏ ଚାରିହାତ ଲମ୍ବା ପୁରୁଣା ଖରଡ ପକାଇ ଦେଲା । ମାଉସୀ ସେଥିରେ ବସିପଡି ଚାରି ସମୁନ୍ଧୁଣୀଙ୍କ ହାତଧରି ପାଖରେ ବସାଇଲେ । ପାଞ୍ଚଟା ଭାର ମଝି ଅରଗଣାରେ ଥୁଆଗଲା । ଭାରର ଡାବ -- ପାଚିଲା ଆମ୍ବ ଏକଭାର , ବଡ ବଡ ଯୋଡାଏ ଖଜା ପଣସ ଏକ ଭାର, ପାଚିଲା କଞ୍ଚା କଦଳୀ ଦୁଇ କାନ୍ଦି ଦୁଇ ପୁଞ୍ଜା ସହିତ ଏକ ଭାର, ପିଠାଉ ପାଣିରେ ଧଉଳା କଦଳୀ ପତ୍ରରେ ମୁହଁ ବନ୍ଧା ବଡ ବଡ ଚାରି ହାଣ୍ଡିକୁ ଦୁଇ ଭାର ଗାଏ ।

ଗାଁ ମାଇକିନିଆମାନେ ଦେଖିବାକୁ ଧାଇଁଲେ, ରେବତୀ, ଶୁକୁରୀ, ଶଂକ୍ରି, ମାଳିଆ, ଜେମା ମା, ଭୀମା, ମାଉସୀ, ହଗୁରା ମା, ସୋରୀ, ମେଙ୍କୀ , କନକ, ନେତଜେଜୀ, ସବୀ, କମଳୀ, ପଦିଅପା, ଶାମାବୋହୂ, ନଳିତ, ବିଷ୍ଣା , ସୁମିତ୍ରା , ଗଉଡ ଘର କନିଆ ବୋହୂ; କେହି ପିଲା କାଖେଇ , କେହି ପିଲା ହାତ ଧରି ଚଲାଇ , କେହି ଜଣକ ପଛରେ, କେହି ଏକାକିନୀ ଧାଇଁ ଅଛନ୍ତି । ସୁମିତ୍ରାଘର ଲିପୁଥିଲା, ଛୁଞ୍ଚ ପାଣି ହାତ ଧୋଇବାକୁ ବେଳନାହିଁ, ସାପ ଫଣା ପରି ହାତଟି ଟେକିଅଛି । ବାଘସିଂ ଅଗଣା ପୂରିଗଲା । ଦେବୀ ପ୍ରତିମା ଦେଖିଲାପରି ମାଇକିନିଆମାନେ ଏକ ଧ୍ୟାନରେ ମାଉସୀଙ୍କ ରୂପମାଧୁରି ଅନୁଭବ କରୁଅଛନ୍ତି ; କିନ୍ତୁ ବନିଆ, ବଙ୍କିଆ , କାଳିଆ, ବନମାଳିଆ, ଗୋପାଳିଆ, ରାମିଆ, ଉମେଶିଆ, କାଶୀ, ଦୈତାରୀ ପ୍ରଭୃତି ଗ୍ରାମର ଦୁଷ୍ଟ ପିଲା ଗୁଡାକ ମାଉସୀଙ୍କ ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟ ଦର୍ଶନ ବିଷୟରେ ମନଯୋଗ ନକରି ବିରାଡି ଶୁଖୁଆ ଖାଳେଇକୁ ଅନେଇଲାପରି ବାହାରେ ଥୁଆ ହୋଇଥିବା ପାଚିଲା କଦଳୀ, ପାଚିଲା ଆମ୍ବକୁ ଅନେଇ ରହିଛନ୍ତି । ଏହା ଯେ ସଭ୍ୟତାର ଏକ ନୀତିଶାସ୍ତ୍ର ବିରୁଦ୍ଧ କାର୍ଯ୍ୟ ସେଥିରେ ସନ୍ଦେହ ନାହିଁ । ଆଉ ସେମାନଙ୍କର ବୃତ୍ତରେଖାକ୍ରମ ଗତିରେ ଯେପରି ସଙ୍କୋଚଭାବ ଧାରଣ କରି ଆସୁଥିଲା, ବୁଦ୍ଧିମତୀ ମାଣିକ ସେଥିରେ ପ୍ରଚ୍ଛନ୍ନ ଅସଦାଭିପ୍ରାୟ ହୃଦୟଙ୍ଗମ କରି ଈଷତ୍ ତର୍ଜନ ପୂର୍ବକ ଡାହାଣ ହାତ ହଲାଇ ସେମାନଙ୍କୁ ଅପସାରିତ କରିଦେଇ ନ ଥିଲେ, ଗୋଟାଏ ଲୁଟତରାଜ ମାମଲା ଉକୁ ହେବାର ଖୁବ୍ ସମ୍ଭାବନା ଥିଲା ।

ବୋହୂମାଉସୀ ମୁଣ୍ଡରେ ମା ମଙ୍ଗଳା ପରି ମୁଣ୍ଡାଏ ସିନ୍ଦୂର , ଆଖିରେ କଜ୍ଜଳ , ନାକରେ ଗୁଣା, ତାପରେ ନାଟ ମୟୂର, ବାଁ ପୁଡାରେ ବସଣି, ଦୁଇ କାନରେ ବଡ ବଡ ଦୁଇଟା କାପ, ବେକରେ ଚାପସରୀ, ତା ତଳେ ପାଟ ସୂତାରେ ଗୁନ୍ଥାମାଳେ କୁରୁଜାତକ, ବାହୁରେ ବିଦ, ହାତରେ ପଇଞ୍ଛି , ତାହା ଉପରେ କଟା, ତାହା ଉପରେ ଚୂଡି, ହାତ ପାଞ୍ଚ ଆଙ୍ଗୁଳିରେ ରୂପା ଛାପମୁଦି, ସାତ ଗୋଟା ଗୋଡରେ ଚବିଶପଲ ଓଜନରେ ଦୁଇଟା କଂସା ବାଙ୍କ , ଗୋଡ ଦଶ ଆଙ୍ଗୁଳିରେ ଝୁଣ୍ଟିଆ । ମୁଣ୍ଡରେ ଦଶବାର କୋରାପାଟ ଥୋପରେ ବିଶାଳ ଜୁଡା, ତାହା ଉପରେ ତିନିଟା ବେଙ୍ଗପାଟିଆରେ ତିନିକେରା ଶିକୁଳିଲଗା

ଗୋଜିକାଠି ଖୋସା, କୁମ୍ଭକର୍ଣ୍ଣୀଧଡି ଷୋଳ ହାତି ବରମପୁରୀ ପାଟଶାଢୀ ପିନ୍ଧା , ଗାଲରେ ଗାଲେ ପାନ ଡାଳିଯୋଡା ଫତେସିଂହ ଘର ବେଶ ଚଳ, ପୂର୍ବରୁ କାନରେ ଶୁଣାଥିଲା, ବର୍ତ୍ତମାନ ଆଖିର ଅଳଙ୍କାର ବିଭବ ଦେଖି ଗାଁ ମାଇକିନିଆମାନେ ବୁଝିଗଲେ, ହଁ, ଘରପରି ଘରଟାଏ ।

ମାଉସୀ ବସିପଡି କହିଲେ, 'ମୋ ଝିଆରୀ କାହିଁ ? ମୋ ଝିଆରୀ କାହିଁ? ମୋ ଝିଆରୀକୁ ଦେଖିବି । ଆହା! ମା ଛେଉଣ୍ଡିଟି ଶୁଖିଯିବଣି !' ସାନ ଖୁଡୀ ଶାଶୁ ନୂଆ ବୋହୁଟିଏ ଘେନି ଆସିଲେ । ବୋହୂଟି ଦେଢହାତ ଓଢଣା ପକାଇ ଅଳ୍ପ ନଇଁ ନଇଁ ଆସି ମାଉସୀ ଗୋଡତଳେ ଲଠ କରି ମୁଣ୍ଡିଆଟିଏ ମାଇଲା। ମାଉସୀ ଝିଆରୀକୁ କୁଣ୍ଢାଇ ପକାଇ ବାହୁନି ବସିଲେ । 'ଆରେ ମୋଝିଅରେ, ତୋତେ ନଦେଖି ଅନ୍ଧ ହୋଇଯାଇଥିଲି । ଆରେ ମୋ ଚନ୍ଦ୍ରଉଦିଆରେ , ମୋଘର ଅନ୍ଧାର କରି ଆସିଛୁ, ଆରେ ମୋ କଳାମାଣିକରେ । ' ମାଉସୀ ବାହୁନି ଅଥୟ ହୋଇ ଗଲେଣି, ଦୁଇ ଆଖିରୁ ଝର ଝର କରି ପାଣି ବୋହି ପଡୁଛି। ବଡ ସମୁଦ୍ଧୁଣୀ କୁଣ୍ଢାଇ ପକାଇ ଆପଣା ପଣତ କାନିରେ ପୋଛିଦେଲେ ଏବଂ ଅନେକ ପ୍ରକାର ବୁଝାଇ ସୁଝାଇ ତୁନି କରାଇଲେ । ମାଉସୀ କହିଲେ , ''କ'ଣ କହୁଛ ସମୁଦ୍ଧୁଣୀ , ଝିଅ ଆସିଲା ଦିନୁ ଅନ୍ନଜଳ ପିତା କରିଦେଲାଣି । ଖାଲି ଦାଣ୍ଡକୁ ଚାହିଁ ବସିଥାଏ, ଏଣୁ ଲୋକଟିଏ ଗଲେ ପଚାରେ, ବାକଟିଏ ଗଲେ ପଚାରେ ।''

ଝିଆରୀତ ନୂଆ ପାଟି ଶୁଣି ଏବଂ ବାହୁନା ଦେଖି ତାଟକା ହୋଇଗଲାଣି । ମାଉସୀ ମୁହଁ ଦେଖିବାପାଇଁ ଟିକିଏ ଓଢଣା ଟେକୁଥିଲା । ଚତୁରୀ ମାଉସୀ ଝିଆରୀର ଅଭିପ୍ରାୟ ସହଜରେ ବୁଝିପାରି ଓଢଣା ଟାଣିଦେଇ କହିଲେ, ''ଆରେ ମୋ ଲାଜକୁଳୀ ବଦନରେ, ଆରେ ମୋ ଲାଜକୁଳି ଲତାରେ , ତୋତେ କିଏ ଲାଜ ଶିଖାଇବରେ, ସମୁଦ୍ଧୁଣୀ କଣ କହିବି , ଏହା ମାର ଏହିପରି ଲାଜ ଥିଲା, ବୁଢୀହୋଇମଲା, ଶାଶୁମାନଙ୍କ ଆଗରେ ଆଖିଫିଟାଇ ଚାହିଁନାହିଁ, ଓଢଣା ଟେକିନାହିଁ। ଶାଶୁ ସାଙ୍ଗରେ ଭଟ ଭଟ ଲଗାଇବ ପଛକେ, ଖୁଡୀଶାଶୁମାନଙ୍କୁ ଗାଳିଦେବ ପଛକେ ସେହି ଓଢଣା ଭିତରୁ । ଧାନ ପେଟରୁ କଣ ବାଳୁଙ୍ଗା ବାହାରିବ ? ତୁଳସୀ ମଞ୍ଜିରୁ କଣ ବିଛୁଆତି ହେବ ? ତିରିଲା ଝିଅ ହୋଇ ଯେବେ

ଲାଜ ନ ହେଲା, ଧିକ ତା ଜୀବନ, ଛାଡ ତା କଥା । '' ଝିଅାରୀ ତ ମାଉସୀ କଥା ଶୁଣି ଆହୁରି ଡାଙ୍କି ଡୁଙ୍କି ହୋଇ ବେଙ୍ଗୁଲି ପରି ବସିଲା । ଟାଙ୍ଗୀରେ ତାହାର ଗୋଟାଏ ମାଉସୀ ଘର ଥିବାର ସେ ଥରେ ଶୁଣିଥିଲା । ସେ ତା ମାଆର ଖୁଡୁତା ଝିଅ ଭଉଣୀ । ମନରେ ବୁଝିଲା , ଏ ସେହି ମାଉସୀ ।

ତାହା ବାଦ୍ ବୋହୂମାଉସୀ ହସି ହସି ସମୁନ୍ଧୁଣୀମାନଙ୍କ ସହିତ କଥାବାର୍ତ୍ତା କଲେ, ସମୁନ୍ଧୁଣୀ ସମୁନ୍ଧୁଣୀ କଥା, ହସକୈତୁକ କଥା, ଟାପରା ଟାପୁରୀ କଥା ଢେର ହେଲା । ଆପଣଙ୍କର ସେ ସମସ୍ତ କଥା ଶୁଣିବାକୁ ଇଚ୍ଛା ଥାଇପାରେ; ମାତ୍ର ଭଲଲୋକଘର ବୋହୂ ଭୁଆସୁଣୀ କଥା ପ୍ରକାଶ କରିବାକୁ ଆମ୍ଭେମାନେ ନିତାନ୍ତ ନାରାଜ । ତେବେ ଆପଣ ଯଦି ଶୁଣିବାକୁ ନିତାନ୍ତ ଇଚ୍ଛା କରନ୍ତି ; ଆଉ ଯାହା କହିଲେ କୌଣସି ଦୋଷ ନାହିଁ, ତେତିକି କଥା କହିପାରୁ । ବୋହୂମାଉସୀ କହିଲେ--

'' ଏ ବରଷ ଭାରି ଯୋଗ ପଡିଛି, ସମସ୍ତେ ବଳଦେବ ଯାତ ଦେଖିବାକୁ ଧାଇଁଛନ୍ତି , ଆମ ଗାଁ ତ ଶୂନଶାନ । ମୁଁ କହିବି, ଆଚ୍ଛା , ବେଳ ପଡିଲା, ଦିଅଁ ଦେଖା, ସମୁନ୍ଧୁଣୀ ଭେଟ ଏକ ସାଙ୍ଗରେ ହୋଇଯିବ । ଝିଅାରିଟି କେମନ୍ତ ଅଛି ଦେଖିବି । ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଦେଣ୍ଟରେଇ ହେଣ୍ଟରେଇ ଘରୁ କାଢିଲି । ଆମର ସେମାନେ ଆଉ ଭିଣୋଇ ସାଆନ୍ତ ଗୋଟାଏ ଗୋଟାଏ ଘୋଡାରେ ଚଢି ଦାଣ୍ଡେ ଦାଣ୍ଡେ ଆଗରେ ଯାଇ ତୋଟାରେ ବସିଛନ୍ତି । ଭଣ୍ଡାରୀ ଗଉଡ ସମସ୍ତେ ସେମାନଙ୍କ ସାଙ୍ଗରେ । ମୁଁ କହିଲି ଝିଅଟିକୁ ନ ଦେଖି ଯିବି ନାହି । ଏକାବାହାରି ଆସିଲି । କାଲି ଦର୍ଶନସାରି ସମସ୍ତେ ଏହିବାଟେ ବାହୁଡିବା । ବାଟରେ ଶୁଣିଲି ସମୁନ୍ଧିମାନେ ଯାତ ଦେଖି ଯାଇଉନ୍ତି , ଭଲ ହେଲା, ସମସ୍ତେ ସାଙ୍ଗ ହୋଇ ଆସିବା । ଦେଖ ସମୁନ୍ଧୁଣୀ ତୁମ୍ଭମାନଙ୍କ ସଙ୍ଗରେ ଦୁଃଖ ସୁଖ କଥା, ହସକୌତୁକ କଥା କିଛି ହୋଇପାରିଲା ନାହିଁ । ଫେରିବାବେଳେ ଏହିଠାରେ ଚାରିଦିନ ରହିଯିବି । ଭିଣୋଇ ସାଆନ୍ତେ କହୁଥିଲେ, କେବଳ ଦିନେ ରହିବେ । ଦେଖିବଟି ଭଲା, କିପରି ଚାରିଦିନ ନ ରହିବେ, ଅଣ୍ଟିରେ ହାତ ପୁରାଇଦେବିପରା । ଝିଅାରୀ ମୁଣ୍ଡରେ ହାତ ବୁଲାଇ କହିଲେ, ''ମା'ରେ, ଝିଅରେ, ଆହା ! ପିଲାଲୋକ, କେଜାଣି ଚିହ୍ନିପାରିବୁ ନାହିଁ, ଢେର ଦିନ ହେଲା ଦେଖିନାହୁଁ, ମୁଁ ଫେରି ଆସେ

ନିରୋଳାରେ ବସି ଢେର କଥା କହିବି । '' କାନରେ ତୁନି ତୁନି କହିଲେ, ''ତୋ ଲାଗି ଯାତ୍ରାରୁ ଢେର ଜିନିଷ ଆଣିବି । ''

ବୋହୂମାଉସୀ ବାଡି ଆଡକୁ ଯିବାକୁ ଇଚ୍ଛାକରି ଠିଆ ହୋଇ କହିଲେ, ''ଦେଖ ସମୁନ୍ଧୁଣୀ ମୁଁ ପଦା ଆଡେ ଗଲେ ସ୍ନାନ କରେ, ଚାରିଥର ଯିବି ପଛେ ଚାରିଥର ସ୍ନାନ । ଘର ପଛକୁ ଗଲେ ଲୋଟାଏ ପାଣି । ଆଚାରେ ଲକ୍ଷ୍ମୀ , ବିଚାରେ ପଣ୍ଡିତ । '' ଏହା କହି ଦାଣ୍ଡ ଦୁଆର ଡୋଲି ପାଖକୁ ଗୁମ୍ ଗୁମ୍ କରି ବାହାରିଗଲେ । ସାଙ୍ଗ ଭଣ୍ଡାରୀ ପୂର୍ବରୁ ଢାଳଟିଏ ଧରି ଛିଡାହୋଇଥିଲା । ବୋହୂମାଉସୀ ପାଣି ପଡିଯିବା ଭୟରେ ଲୋଟା ମୁହଁରେ ହାତ ଘୋଡାଇ ବାଡି ଦୁଆରକୁ ବାହାରିଗଲେ । ବାଘସିଂହ ଘର ପୋଇଲୀ ମୁତୁରୀମା ଓଳିତଳ ଦେଖାଇଦେଇ ବାଡିଦୁଆରେ ଛିଡାହେଲା । ବୋହୂମାଉସୀ ତାକୁ ଅନାଇ କହିଲେ, '' ଦେଖ ସକାଳୁ ମୋତେ ପୀଡା ହେଲାଣି , କଣ କରିବି, ଚାରିଆଡେ ଲୋକ । ପୁରୁଷ ହେଉ ସ୍ତ୍ରୀ ହେଉ, କେହି ଅନାଇଲେ ମୁଁ ବସିପାରେ ନାହିଁ । '' ମୁତୁରୀମା କହିଲା, '' ନାହିଁ ନାହିଁ , ଏଠାରେ କେହି ନାହାନ୍ତି , ଆପଣ ଯାଆନ୍ତୁ । ଆପଣ ଯାଆନ୍ତୁ '' ଏହା କହି ଘର ମଧ୍ୟକୁ ଆସି ବାଡି ଦୁଆର ଆଉଜାଇ ଦେଲା ।

ଅନ୍ଧାର ହୋଇଆସିଲାଣି, ବୋହୂମାଉସୀ କହିଲେ, 'ମୁଁ ଆଉ ରହିପାରିବି ନାହିଁ, ସେମାନେ ବାଟ ଚାହିଁ ବସିଥିବେ । '' ସମୁନ୍ଧୁଣୀମାନେ କିଛି ଖାଇବାକୁ କହିଲେ । ବୋହୂ ମାଉସୀ ଝିଭ କାମୁଡି ପକାଇ କହିଲେ , '' ରାମ--ରାମ--ରାମ! କଣ କହିଲ ସମୁନ୍ଧୁଣୀ , କ'ଣ କହିଲ? ଏ ଘରେ ଝିଅ ଦେଇଛି, ପାଣି ଛୁଇଁବି? ବିଦାବେଳେ ବୋହୂମାଉସୀ ସମୁନ୍ଧୁଣୀମାନଙ୍କୁ କୁଣ୍ଢାଇ ପକାଇ କହିଲେ--

ଦେଉନ୍ତୁ ମେଲାଣି ଯାଉଛି ସଙ୍ଗାତ , ମନଟି ରଖିଲ ବାନ୍ଧି ,
ଦିନ ରାତି ସିନା ସରିବ ନାହିଁଟି, ସକେଇ ସକେଇ କାନ୍ଦି । ''

ଡୋଲି ଗାଁରୁ ବାହାରି ବିଲବାଟ ଅନ୍ଧାରରେ ମିଶିଗଲା । ଏଣେ ସାମନ୍ତ ମାନଙ୍କୁ ଦେଖାଇବା ସକାଶେ ଭାରସବୁ ରଖାଇ ଦିଆଗଲା । ବୋହୂମାଉସୀ

ବିଦାୟ ହୋଇଗଲା ବାଦ ତାଙ୍କ ରୂପ ଗୁଣ ବିଷୟରେ ଢେର ସମାଲୋଚନା ହେଲା। ସମସ୍ତେ ପ୍ରଶଂସା କଲେ, କେହି ରୂପର, କେହି ଗୁଣର, କେହି ଅଳଙ୍କାରର , କେହି ପାଚିଲା କଦଳୀର, ; ମାତ୍ର ମାଣିକ କହିଲା, ' ହେଲା ହଁ, ବଡଲୋକ ଘର, ରୂପଟା ଏକା ସେ ରୂପ ନୁହେଁ, ଛାମୁଦାନ୍ତ ଦିଟା ବାହାଡା, ଗାଲ ଦୁଇଟା ଉଆଉ ଫଡାପରି । '' ହଗୁରା ମା କହିଲା, କଥାଟାରେ ତାର ମିଠା ନାହିଁ, ଠୋସ୍ ଠୋସ୍ । ''ମୁଡୁରୀମା କହିଲା, ଚାଲିଟା ଧସ୍ ଧସ୍ । '' ଶଂକ୍ରୀ କହିଲା, '' ହଁ ହଁ ହସସା ଫସ୍ ଫସ୍ । '' ଶୁକ୍ରୀ କହିଲା, '' ଚାହାଣିଟା କସ୍ ମସ୍ । '' ମୁହୂର୍ତ୍ତ ମଧ୍ୟରେ ' ଏକୋହି ଗୁଣରେ ଦୋଷ ସନ୍ନିପାତ ' ହୋଇଗଲା । ନୂଆବୋହୂକୁ ମାଉସୀ ସମ୍ବନ୍ଧରେ ଅନେକ ପ୍ରଶ୍ନ କରାଗଲା, ମାତ୍ର ସେ ଏତିକି କହିଲା --''ଟାଙ୍ଗୀ ମାଉସୀ । ''

--o--